

ОЦІНКА РОЛІ ЛИСИЦІ В ПРИРОДІ І В МИСЛИВСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Колеснік М.П., 205-23м ЛГВ-01, Копиця А.Г. 205 -23м 03

Борисов А.В 205 -23м 03

Науковий керівник – канд. с.г. наук, ст. викладач **Ю.М. Бородин**
Державний біотехнологічний університет

Оцінка біоценотичної ролі лисиці зазвичай проводиться за такими показниками: «шкідлива», «корисна», без будь-яких переконливих доказів. Вагомим критерієм при розрахунках може служити склад кормів у певні сезони року й біологічні цикли лисиці та її жертв у конкретних біотопах [1]. Вживаючи в їжу велику кількість гризунів, лисиця тим самим знижує їх шкідливу діяльність. На заболочених луках вона харчується мишоподібними гризунами, полівками, ондатрою, тощо. Таким чином, лисиця виступає як невід'ємна ланка в складному ланцюгу біоценотичних взаємин, і стверджувати однозначно позитивну чи негативну роль в біоценозах неможливо [2, 4].

Небажана вона тільки в господарствах, де розводять дичину, а в інших біотопах її чисельність можна регулювати в процесі полювання. Оцінка ролі хижака в біоценозах повинна проводитися в кожному конкретному випадку. Одним із способів такої оцінки може служити вивчення трофічних зв'язків за відновленою біомасою вживаних кормів. Хижацька діяльність лисиці змінюється за періодами життя і сезонами року. Саме тому слід вважати неправомірними розрахунки загальної потреби в біомасі кормів, наприклад, за підсумками, вивчення харчування в зимовий період.

На інтенсивно освоєваних сільськогосподарських землях (більше 80% площі ділянки займають пасовища, 20% заплави річок, що використовуються під пасовища) лисиця вилучає, в першу чергу, хворих, слабких та загиблих тварин, що попереджує поширення захворювань і підвищує життєздатність популяцій її жертв. Лисиця знищує значну кількість шкідників сільського і лісового господарства, а в мисливському господарстві ще виконує й роль санітара. Користь, яку приносить лисиця знищенням шкідливих гризунів і комах та як постачальник хутрової сировини, значно більша за шкоду, яку вона завдає.

Лисиця є носієм туляремії – за період з 1990-2017 роки захворювання тварин в середньому складала 0,27 %. Зараження туляремією пов'язано з тим, що основний корм лисиці – мишоподібні гризуни – є головними носіями інфекції. Хижак на території регіону також є носієм збудників захворювань, шкідливих для людини і свійських тварин, таких як бешіха, токсокаридоз, спіроцеркоз, аскаридоз [2, 4, 5, 6, 7, 8].

Лисиця є регулятором чисельності гризунів та комах. При цьому збитки, які наносяться лисицями промисловій дичині та свійським птахам,

є набагато меншим за користь, яку лисиця приносить, знищуючи гризунів – споживачів зерна [2, 4, 5, 6].

У мисливському господарстві західноєвропейських країн лисиця також є об'єктом хутового промислу. Однак вона вважається шкідливим хижаком в спортивно-мисливських господарствах, що спеціалізуються на розведення дичини. У деяких країнах (Чехії, Румунії) заохочується цілорічний відстріл її, знищення нір, виплачується премія за знищення лисиці [2, 4, 5, 7, 8]. Щільність лисиці регламентується: допускається не більше 2 особин на 10 км² в господарствах, що розводять фазана, і не більше 6, що спеціалізуються на розведенні зайців.

Лисиця - головне природне джерело такого захворювання як сказ за рахунок її високої чисельності та значної рухливості. До того ж, її санітарно-епідеміологічне значення посилюється можливістю постійних контактів зі свійськими тваринами. Так, у регіоні досліджень постійно реєструються напади хворих лисиць на велику і дрібну рогату худобу, собак. Подальше зростання чисельності хижака, що спостерігається в останні роки, може призвести до погіршення санітарно-епідеміологічного стану в регіоні [1, 2, 4].

Література

1. Авродський М.А. Червона лисиця: метод. вказівки. Київ: Либідь, 2005. С. 146.
2. Основи охорони праці. Навчальний посібник / За ред. проф. В.В. Березуцького, Х.: 2005 - 225 с.
3. Машкін В.І. Біологія промислових звірів Київ: Либідь, 2007. - 424 с.
4. Маринич О.М. Географічна енциклопедія України: [у 3 т.] / редкол.: О. М. Маринич (відповід. ред.) та ін. — К., 1989—1993. — 33 000 екз. — ISBN 5-88500-015-8.
5. Чученко С. Ю. Динаміка чисельності та особливості харчування лисиці звичайної на території ДП Пологівського лісомисливського господарства : кваліфікаційна робота магістра спеціальності 205 "Мисливське господарство" / наук. керівник А. Г. Тунік. Запоріжжя : ЗНУ, 2021. 77 с.
6. Al-Sabi, M. N., Chriél, M., Jensen, T. H., & Enemark, H. L. (2013). Endoparasites of the raccoon dog (*Nyctereutes procyonoides*) and the red fox (*Vulpes vulpes*) in Denmark 2009–2012 – A comparative study. *International Journal for Parasitology: Parasites and Wildlife*, 2, 144–151. <https://doi.org/10.1016/j.ijppaw.2013.04.001>
7. "Grzimek's Animal Life Encyclopedia", 2nd Edition, Vol. 14, 2003.
8. Magi, M., Guardone, L., Mignone, W., Prati, M. C., & Macchioni, F. (2016). Intestinal helminths of red foxes (*Vulpes vulpes*) in northwest Italy. *Helminthologia*, 53 (1), 31–38. <https://doi.org/10.1515/helmin-2015-0073>